

Ekodizaina vadlīnijas

Vadlīniju mērķis ir kopīgi veidot ilgtspējīgus pasākumus, kas sakņojas ekodizaina principos. Ekodizaina vadlīnijas ir sākumpunkts rīcības maiņai. To ņemšana vērā ļauj taupīt resursus, veikt apzinātas izvēles, mazināt kaitīgās ietekmes uz vidi un cilvēku, veicināt sadarbību ar tuviem un tālākiem kaimiņiem, mazināt tēriņus un atkritumu apjomu, nostiprināt savu atbildību, vienlaikus soli pa solim veicinot paradumu maiņu plašākā kopienā.

Pasākuma rīkotāja apņemšanās ekodizaina jomā

Plānojot publisku pasākumu, pasākuma īstenotājs apņemas izvirzīt īstenošanai vismaz trīs (3) punktus no tālāk uzskaitītajiem 12 (divpadsmit) punktiem, un īstenot izvirzītos ekodizaina principus publiskā pasākuma laikā, kā arī pēc pasākuma izvērtēt gūto pieredzi.

1. Neizmantojot plastmasas pudelēs pildītus dzērienus, tostarp ūdeni.
2. Neizmantojot vienreizlietojamus traukus un galda piederumus.
3. Nodrošināt atkritumu šķirošanas iespējas un skaidras norādes pasākuma vietā.
4. Nodrošināt dzeramā ūdens uzpildes iespējas pasākuma vietā.
5. Piedāvāt tikai veģetāras un vegānas maltītes un/vai uzkodas.
6. Nodrošināt pasākuma norises vietu, kas ir sasniedzama videi saudzīgā veidā – ar kājām, velosipēdu, sabiedrisko transportu.
7. Neizmantojot rūpnieciski drukātus, vienreizlietojamus materiālus (vārda kartes un lentas, reklāmas materiālus, bukletus, plakātus, biļetes u. tml.).
8. Neizmantojot vienreizlietojamu, rūpnieciski ražotu un nepārstrādājamu pasākuma atribūtiku – balonus, konfeti, bannerus u. tml.
9. Ietvert konkrētus ekodizaina principus līgumos ar pasākuma sadarbības partneriem un/vai piegādātājiem.
10. Nodrošināt pasākuma vietā skaidru informāciju par smēķēšanai piemērotu vietu, cigarešu izsmēķu savākšanas tvertni un vizuālu atgādni par smēķēšanas kaitīgo ietekmi uz cilvēka un vides veselību.
11. Izmantojot tikai videi saudzīgus, ekomarkētus tīrīšanas līdzekļus.
12. Ietvert mudinājumus ilgtspējīgām praksēm pasākuma komunikācijā (preses relīzēs, sociālo tīklu ierakstos, atgādnēs pasākuma norises vietā, pasākuma programmā u. tml.).

Ekodizaina vadlīnijas pasākumiem ir strukturētas desmit apakštēmās. Katrā no tām atradīsiet tēmu aktualizējošus jautājumus, tiem seko konkrētajai tēmai būtisks ekodizaina princips un ieteicamā rīcība. Katrā tēmā ir norādīti vairāki praktiski ieteikumi, kas veicinās ekodizaina principa īstenošanu praksē.

I

Resursi: no atkritumiem pie apritumiem

Vai mēs ne tikai šķirojam, bet arī samazinām atkritumu apjomu?

Principi:

- Mazināt atkritumu daudzumu, veicināt atkārtotu lietošanu, izvairīties no vienreizlietojamu materiālu un priekšmetu izmantošanas.

Rīcība:

- Pirms iegādāties jaunu vai pirms izmet, izvērtē katras lietas iespējamo izmantošanu atkārtoti.

Ieteikumi:

- Pirms iegādājies jaunas lietas un materiālus, izpēti, kas jau ir pieejams.
- Apsver jau pieejamo lietu radošu izmantošanu, pārveidojot tās.
- Meklē iespējas aizņemties, iznomāt vai pārradīt jau esošās lietas.
- Pārliecinies, ko būs iespējams izmantot arī pēc pasākuma.
- Nodrošini atkritumu šķirošanas iespējas un skaidras norādes par tām pasākuma norises vietā.
- Norādi uz atkritumu šķirošanas iespējām tuvākajā apkaimē.
- Pirms izmet, padomā, kādam mērķim tas var tikt izmantots vai kam tas var tikt ziedots.

II

Izvēles: piegādātāji, iepirkumi, iepakojumi

Vai partneri zina un ievēro mūsu apņemšanos rīkoties atbildīgi pret vidi un cilvēkiem?

Principi:

- Izvēlēties sadarbības partnerus un piegādātājus, kas jau darbojas saskaņā ar ilgtspējas un ekodizaina principiem.

Rīcība:

- Pirms izvēlies produktus vai pakalpojumus, pievērs uzmanību to ietekmei uz vidi, un to ražotāju un piegādātāju atbildībai pret vidi.

Ieteikumi:

- Pasākuma vajadzībām iegādājies tikai tādas lietas un materiālus, kas var tikt izmantoti atkārtoti.
- Ietver sadarbības līgumos punktu vai pielikumu, kas atspoguļo konkrētus ekodizaina principus un ilgtspējas aspektus, kuri jāņem vērā sadarbības laikā.
- Izvēlies materiālus un produktus, kam ir ekomarķējums vai ilgtspējīgas prakses sertifikāts.
- Izmanto zaļā iepirkuma principus un pieeju.
- Pievērs uzmanību piegādes ceļa garumam, tiecoties to saīsināt, un iepakojumam, izvairoties no nepārstrādājamiem, atkārtoti neizmantojamiem materiāliem.

III

Lietas: informatīvi materiāli, suvenīri, dāvanas

Vai radām ilgtspējīgas lietas ar paliekošu vērtību, nevis "viendienītes"?

Principi:

- Atteikties no vienreizlietojamām lietām no nepārstrādājamiem materiāliem.

Rīcība:

- Radi un izmanto lietas, kas radītas atbildīgi un pēc iespējas mazāk kaitē videi.

Ieteikumi:

- Atsakies no jauniegādātās, vienreizlietojamās pasākumu atribūtikas, piemēram, baloniem, konfeti, karodziņiem, salūtiem u. tml., it īpaši, ja pasākums notiek ārpus telpām. Radi tiem videi nekaitīgas alternatīvas, karodziņi, kas darināti no atkārtoti izmantota tekstila vai konfeti, kas presēti no rudens lapām.
- Izvairies no materiālu drukas. Ja drukā, tad tikai materiālus ar pievienoto vērtību, kas var būt noderīgi arī pēc pasākuma. Ja drukā, tad uz atbildīgi iegūta, FSC sertificēta vai pārstrādāta papīra. Ja drukā, tad lapas abās pusēs, neizmantojot krāsaino druku, samazinot teksta apjomu.
- Ja plāno nodrošināt rakstāmpiederumus, izvēlies zīmuļus vai pildspalvas, kas ražoti no ilgtspējīgi iegūtiem materiāliem, pēc iespējas izvairoties no plastmasas elementiem tajos. Mudini pēc pasākuma atstāt izmantotos rakstāmrīkus, skaidri norādot vietu tam.
- Atsakies no rūpnieciski radītām drukātām, laminētām vārda kartēm un lentām, ko nav iespējams izmantot citiem pasākumiem. Tā vietā radi tās no videi saudzīgiem materiāliem, kas ir atkārtoti lietojami vai šķirojami, piemēram, kartona atgriezumī, ar roku rakstīts vārds, dabiskas šķiedras pavediens.

- Izmanto digitālu reģistrēšanās iespēju vai izveido reģistrācijas lapu bez drukas, rakstot ar roku.
- Izvēlies uzticamus un atbildīgus piegādātājus, noskaidrojot to attieksmi pret vides un sociālās ilgtspējas jautājumiem.
- Radot suvenīrus, apsver iespēju iesaistīt sociālos uzņēmējus vai vietējos amatniekus, radot autentiskas lietas no videi saudzīgiem materiāliem.
- Pasūtot vai darinot jaunas lietas, pārliecinies par to, kā tās ir iepakotas, izvairoties no lieka iepakojuma.
- Ļauj izvēlēties – ņemt vai neņemt – suvenīrus un dāvanas. Izmanto iespēju noskaidrot to jau pieteikšanās laikā, iekļaujot jautājumu pieteikuma anketā.
- Dāvinī pieredzes priekšmetu vietā: piedāvā suvenīru vietā gida vadītu ekskursiju vai tematisku nodarbību.

IV

Maltītes: ēdiens, izcelsme, pārtikas atkritumi

Vai ēdiens ir veselīgs cilvēkiem un planētai – vietējs, sezonāls, bioloģisks un bez lieka iepakojuma?

Principi:

- Vietējs, sezonāls ēdiens bez lieka iepakojuma un bez vienreizlietojamiem traukiem ar pēc iespējas mazāk pārtikas atkritumu.

Rīcība:

- Izvēloties maltītes, dod priekšroku vietējam, sezonālam, svaigam, bioloģiskam, veģetāram ēdienam un godīgas tirdzniecības principiem atbilstošiem pārtikas produktiem.

Ieteikumi:

- Izvēlies ērtas uzkodas, ko ir viegli ēst ar rokām bez papildu galda piederumiem.
- Izmanto tikai atkārtoti lietojamus traukus un galda piederumus.
- Atsakies no vienreizlietojamiem piederumiem – salmiņiem, uz kodu kociņiem, neēdamiem kokteiļu dekorējumiem.
- Izvairies no mazajiem iepakojumiem, piemēram, cukura paciņām, sviesta piciņām, balinātiem tējas maisiņiem u. tml.
- Nodrošini vairāk augu valsts produktu, kas ir saudzīgāki videi un veselīgāki cilvēkam, mazinot gaļas produktu piedāvājumu.
- Katrā pasākumā nodrošini vismaz vienu vegānu un vienu veģetāru maltītes izvēles iespēju.
- Izmanto pieteikšanos maltītēm, paredzot noteiktu skaitu iepriekš pieteiktu porciju.
- Noskaidro ēdinātāju pieeju produktu sastāvdaļu sagādē, iepakojumu transportēšanas laikā, izmantotos traukus un to, kas notiek ar pārtikas pārpalikumiem.
- Pasākumiem, kas noris ilgāku laiku, rosinī ņemt līdzī katram savu trauku komplektu un auduma salveti, norādot, kur traukus ir iespējams pēc ēdienreizes nomazgāt.
- Izvieto maltīšu vietā redzamas atgādnēs, kas rosina servēt tik daudz ēdiena, cik varēs apēst.
- Noskaidro, ko var darīt ar pāri palikušo ēdienu – dod līdzņemšanai, ziedot dzīvnieku patversmēm vai tml.
- Nodrošini punktu bioloģisko atkritumu šķirošanai pasākuma norises vietā.

V

Ūdens: pieejamība, patēriņš, piesārņojums

Vai esam parūpējušies par ūdens taupīšanu un nepiesārņošanu?

Principi:

- Mazināt ūdens pēdu – patērētā un piesārņotā ūdens apjomu.

Rīcība:

- Atsakies no plastmasas pudelēs pildītā dzeramā ūdens un citiem dzērieniem un izvēlies saudzīgus tīrīšanas līdzekļus.

Ieteikumi:

- Atgādini katram ņemt līdzi un izmantot savu uzpildāmo pudeli vai krūzi.
- Pasākuma vietā nodrošini iespējas uzpildīt dažādus dzērienus līdzņemtajā pudelē vai krūzē.
- Apzini un norādi tuvākās dzeramā ūdens uzpildes vietas, aicinot tās izmantot gan pasākuma rīkotājus, gan apmeklētājus.
- Pārliecinies, lai piegādātāji nepiegādā pasākumam plastmasas pudelēs pildītus dzērienus.
- Izmanto tikai videi saudzīgus tīrīšanas līdzekļus ar ekomarkējumu.

VI

Vieta: pieejamība un energoefektivitāte

Vai norises vietu saudzējam un uzlabojam? Vai tā ir pieejama ikvienam?

Princips:

- Izvēlēties dažādām sabiedrības grupām pieejamu vietu, rūpējoties par to pirms pasākuma, pasākuma laikā un pēc tā.

Rīcība:

- Apzini iespējamās ietekmes, ko pasākuma norise radīs izvēlētajā vietā, un apdomā, kā tās mazināt.

Ieteikumi:

- Izvēlies vietu, kas ir pieejama dažādām sabiedrības grupām ar dažādiem pārvietošanās paradumiem.
- Brīdini kaimiņus par iecerēto pasākumu laicīgi un iesaisti tos pasākuma īstenošanā.
- Noskaidro, cik energoefektīvas ir telpas un izpēti, vai ir iespējams izmantot atjaunīgus energoresursus. Ja pasākums noris ārpus telpām, apzini iespējas izmantot fiksētu energopadevi, izvairoties no pārnēsājamo, ar naftas produktiem darbināmo ģeneratoru izmantošanas.
- Seko līdzi telpas energopatēriņam, iespēju robežās mazinot to. Piemēram, gatavošanās laikā neizmanto pilnu apgaismojumu. Pasākuma laikā samazini apkures temperatūru telpā. Izvieto atgādnēs par gaismas izslēgšanu telpās, kurās neviens neatrodas. Samazini datora ekrāna spilgtumu. Mudini klausītājus izslēgt videokameru tiešsaistes prezentāciju laikā, pieslēdzoties diskusijas daļai. Atvieno no strāvas pilnībā uzlādētas ierīces. Izslēdz datortehniku, kad tā netiek ilgāku laiku lietota.
- Sniedz skaidras norādes par smēķēšanas vietu un nodrošini izsmēķu savākšanas konteineru.
- Pēc pasākuma norises atstāj pasākuma vietu labākā kārtībā, nekā pirms tam.

VII

Ceļš: pārvietošanās, maršruti, transports

Vai pasākums ir sasniedzams ilgtspējīgi – ar kājām, velosipēdu, sabiedrisko transportu vai kopā braucot?

Princips:

- Pārvietoties videi saudzīgi, mazinot kaitīgos izmešus.

Rīcība:

- Informē dalībniekus par kājāmgājējam vai velobraucējam piemērotiem maršrutiem un par sabiedriskā transporta izmantošanas iespējām, lai nokļūtu uz pasākuma vietu.

Ieteikumi:

- Pievieno informāciju par maršrutiem pie pasākuma apraksta, apstiprinājuma vēstulēs, preses relīzēs, tīmekļvietnē un citos komunikācijas kanālos.
- Norādi papildinformāciju par iespējām droši novietot mikromobilitātes transportlīdzekļus pasākuma tuvējā apkārtnē, norādot no stāvvietas līdz pasākumam mērojamo attālumu.
- Nodrošini pasākuma laikā uzraudzītu vietu, kur ir iespējams droši novietot velosipēdus.

- Sabiedriskā transporta nepieejamības gadījumā, organizē kopā braukšanas iespējas vai mudini dalībniekus pašorganizēties.
- Ja plāno nomāt transportlīdzekļus, izvēlies tos, kas rada mazāk izmešu.
- Ārvalstu viesiem norādi videi saudzīgākos ierašanās veidus, norādot prāmju līnijas, vilcienu un autobusu izmantošanas iespējas un vietas, kur var atrast detalizētus laika grafikus un maršrutus.

VIII

Kaimiņi: iepazīšanās, iesaiste, līdzdalība

Vai pazīstam savus tuvākos un tālākos kaimiņus? Vai veidojam sadarbību?

Principi:

- Veicināt sadarbību vietējā kopienā, īstenojot ideju un resursu apriti.

Rīcība:

- Iepazīstieties ar tuviem un tālākiem kaimiņiem, meklējot abpusēji saistošus sadarbības krustpunktus tematiski, praktiski, materiāli.

Ieteikumi:

- Plānojot pasākumu, apsveriet, vai un kā varat sadarboties ar kaimiņiem.
- Dalieties prasmēs un resursos un atbalstiet viens otru ar zināšanām.
- Laikus informējiet vietējos iedzīvotājus par iecerētajiem pasākumiem, to norises laiku un ilgumu, iespējamo skaņas un gaismas izmantošanu pasākuma vietā.
- Apsver iespējas iesaistīt vietējo kopienu kā brīvprātīgos pasākuma norisē, piedāvā ieejas vai dalības maksas atlaidi, aicini piedalīties pasākumā ar pašu darinājumiem, ietver pasākuma programmā ar kādu tematisku uzstāšanos, priekšnesumu vai ekspozīciju u. tml.

IX

Ciemiņi: izglītošana, iesaiste, līdzdalība

Vai aicinām visus, kas vēlas piedalīties? Kā nodrošinām pieejamību – klātienē, attālināti vai hibrīdi?

Principi:

- Nodrošini iespējas piedalīties, vienlaikus veicinot ilgtspējīgas prakses.

Rīcība:

- Sniedz praktiskus padomus, kā pasākuma apmeklētāji līdzdarboties ekodizaina principu īstenošanā.

Ieteikumi:

- Informē pasākuma dalībniekus un apmeklētājus par pasākuma ekodizaina principiem un vēlamo rīcību gan pirms pasākuma dažādos komunikācijas kanālos (tīmekļvietne, sociālie tīkli, uzaicinājuma vēstules, reģistrācijas anketas u. tml.), gan arī ar skaidrām norādēm (atgādnēs, uzruna u. c.) pasākuma laikā.
- Izmanto vienkāršus, skaidri formulētus aicinājumus uz konkrēto rīcību. Izmanto ar roku uz papīra vai uz mini tāfelēm rakstītas norādes.
- Nodrošini digitāli izmantojamu informāciju – pasākuma ielūgumu, e-biļeti, programmu, norises vietas karti u. tml.
- Izvēlies pasākuma formu – fizisku, virtuālu vai hibrīd veida –, ņemot vērā iespējamo apmeklētāju loku.
- Apsver, kā pasākums var paplašināt apmeklētāju loku, ja pasākumam tiks nodrošināta hibrīd veida pieeja.
- Virtuālu pasākumu gadījumā, sniedz padomus, kā mazināt digitālo pēdu – neveikt ierakstus, kas netiks izmantoti; izslēgt videokameru prezentāciju laikā, samazināt viedierīču ekrānu spilgtumu u. c.
- Pasākuma plānošanā un norisē ņem vērā piekļūstamības vadlīnijas.

X

Stāsti: informēšana, iesaiste, atziņas

Vai visi zina mūsu ieceres? Vai sniedzam skaidras norādes, kā rīkoties atbildīgi? Vai izvērtējam gūtās mācības, tostarp arī kļūdas?

Principi:

- Izpratnes veidošana, praktiska iesaiste un paradumu maiņas veicināšana.

Rīcība:

- Plāno un stāsti, ko un kāpēc esi iecerējis darīt saskaņā ar ekodizaina principiem.

Ieteikumi:

- Iekļauj ekodizaina principu komunikāciju pasākuma komunikācijas plānā un komunikācijas materiālos un skaidri norādi atbildīgos par konkrētiem soļiem.
- Liela mēroga pasākumiem izstrādā zaļās rīcības plānu, ietverot konkrētus soļus, kas ir veicami līdz pasākuma norisei, pasākuma laikā un pēc pasākuma attiecībā uz pasākuma rīkotājkomandu, sadarbības partneriem, dalībniekiem un apmeklētājiem.
- Norādi praktiskus padomus un aicinājumus atgādņu veidā gan komunikācijā pirms pasākuma, gan pasākuma norises vietā.
- Pievieno pasākumam satelītītpasākumu – kopīgu talku, kopīgu pārstrādes darbnīcu, kopīgu jaunu labošanas prasmju apguvi.
- Norādi vietas velosipēdam, ūdens uzpildei, sabiedriskā transporta pieturvietas, labierīcību vietas pasākuma tuvumā, mudinot izmantot šīs iespējas.
- Izvērtē pasākuma norisi, kas īstenota saskaņā ar ekodizaina principiem, izvirzot tālākus soļus nākamajiem pasākumiem.